

Рекомендована д-м фармац. наук, проф. Т.А. Грошовим

УДК 615.12 (075)

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ: ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ФАХІВЦІВ

© **А.С. Немченко, В.М. Хоменко, І.К. Ярмола**

Національний фармацевтичний університет, Харків

Резюме: проведено Всеукраїнське дослідження проблем розвитку фармації з використанням експертного опитування спеціалістів галузі – державних службовців, керівників аптекних закладів і фармацевтичних заводів, представників фармацевтичної промисловості.

Рівень розвитку галузі оцінюється в цілому добре, але спостерігаються такі основні проблеми, як недосконалість законодавчої й нормативно-правової бази, відсутність ефективної національної лікарської політики, неефективна система державного управління фармацією.

Ключові слова: розвиток фармації, опитування, управління фармацією.

Сучасні умови формування фармацевтичного ринку України зазнають впливу таких чинників, як стан економіки, потреби охорони здоров'я, структура захворюваності населення країни, активність з просування препаратів на ринок як виробників, так і посередницьких структур, зростання вимог до виробництва, оптової та роздрібною ланки тощо. Стабільним є співвідношення продукції вітчизняного та імпортного виробництва (частка вітчизняної продукції становить близько 70,0 % у натуральних та 30,0 % у вартісних показниках). Ринкова частка вітчизняних виробників не змінюється, незважаючи на зменшення кількості підприємств, які мають ліцензію на промислове виробництво. Привертає увагу невідповідність структури споживання медикаментів захворюваності населення, відсутність прозорої та чіткої процедури надходження препаратів на ринок, переважання препаратів-дженериків, наявність широкої оптово-роздрібною мережі, що призводить до значного подорожчання ЛЗ [1, 2].

Вищевикладене зумовлює зростання ролі держави у процесах як регулювання фармацевтичного ринку, так і реформування галузі. За даними аналізу наукової літератури можна зробити висновок, що ця проблема є актуальною і потребує вирішення [3, 4]. Водночас відсутні дослідження, присвячені вивченню ставлення працівників практичної фармації до реформування галузі. Отже, у зв'язку з відсутністю чітких механізмів здійснення державного регулювання фармацією та процесами здійснення реформ необхідно виробити підходи щодо удосконалення управління з урахуванням думки провідних фахівців, що є метою даної роботи.

Вивчення проблем розвитку галузі базувалося на підставі результатів Всеукраїнського дос-

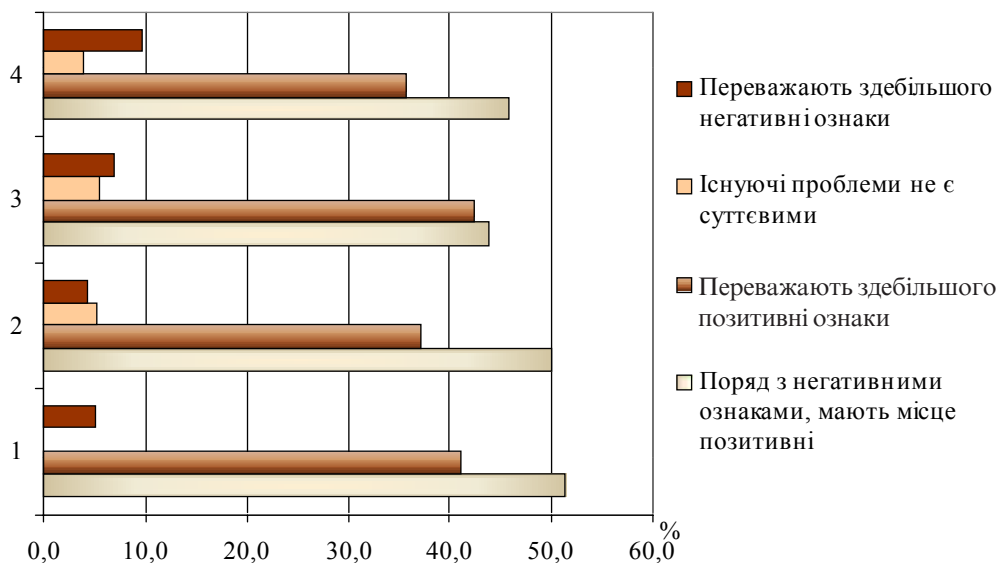
лідження, в якому взяли участь 39 держслужбовців, 654 працівники аптекних закладів, 73 фахівці фармацевтичної промисловості та 207 представників фармацевтичної громадськості. Обов'язковими для заповнення були професійні дані експерта та так звані "напівзакриті" питання, які, окрім запропонованого варіанту відповіді, передбачають можливість додаткової відповіді респондента. Статистичну обробку первинних даних проведено з використанням електронних таблиць Microsoft Excel 7,0.

Управління галуззю передбачає створення таких умов, які є сприятливими для діяльності суб'єктів фармацевтичного ринку, мають позитивний характер і гальмують негативні чинники. На сьогодні стан фармацевтичної галузі характеризується фахівцями як такий, що поряд з негативними має й позитивні риси. Ця відповідь є пріоритетною для всіх учасників опитування, про що свідчить рисунок 1. Не менш активно респонденти оцінюють становище у галузі як з переважно позитивними рисами (від 30,05 до 40,0%). Інші характеристики не отримали суттєвої підтримки і на їх частку припадає менше 10,0 %.

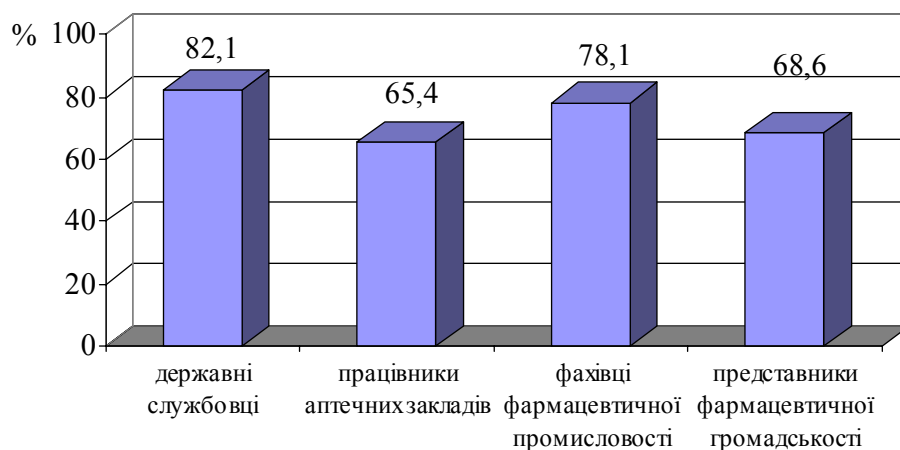
Визначальним негативним чинником, який утруднює розвиток фармації, є недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази галузі. З рисунку 2 ми бачимо, що всі опитані поставили на перше місце саме цю проблему як ключову.

Також стримувальним фактором, на думку 61,5% опитаних державних службовців, 62,4% працівників аптекних закладів, 56,2% фахівців фармацевтичної промисловості та 62,3% представників фармацевтичної громадськості, є відсутність ефективної національної лікарської політики.

Недостатній рівень розвитку вітчизняної фармацевтичної промисловості є вагомою пе-

Рис. 1. Оцінка стану вітчизняної фармацевтичної галузі фахівцями:
1 – державні службовці; 2 – працівники аптечних закладів; 3 – фахівці фармацевтичної промисловості;
4 – представники фармацевтичної громадськості.

Рис. 2. Оцінка респондентами недосконалості законодавчої та нормативно-правової бази як однієї з ключових проблем галузі (у %).

решкоюю на шляху оптимізації лікарського забезпечення населення (маємо такий розподіл відповідей: 28,2% державних службовців; 39,8% працівників аптечних закладів, 38,4% фахівців фармацевтичної промисловості, 32,9% представників фармацевтичної громадськості).

Також респонденти відмічають проблеми, пов'язані з недосконалістю оптової ланки реалізації ліків та диспропорції в організації фармацевтичної допомоги та аптечної мережі. На думку 15,1% промисловців, 13,5% фармацевтичної громадськості, 10,2% працівників аптечних підприємств та 7,7% державних службовців, ускладнює розвиток галузі саме неврегульованість оптової реалізації лікарських засобів. Про необхідність удосконалення роздрібно-аптечної мережі та й взагалі організаційних змін у наданні

фармацевтичної допомоги підтверджують наступні відсотки відповідей: 21,3% – фахівці фармацевтичної громадськості, 17,3% – працівники аптек, 13,7% – спеціалісти промислових підприємств галузі, 10,3% – державні службовці.

Дослідження показало, що, насамперед, труднощі пов'язані з невідповідною сучасним реаліям законодавчою базою та відсутністю дієвих програмних документів. Отже, формування системи державного управління галуззю повинне передбачати здійснення цілеспрямованих перетворень, спрямованих на зміни в органах управління та удосконалення їх діяльності в сфері законотворення і розроблення державних програм розвитку фармації.

Проведене нами дослідження дозволило зробити такі висновки: результати проведеного дослідження свідчать, що рівень розвитку фар-

мацевтичної галузі оцінюється фахівцями позитивно, але з негативними рисами. Визначальними стримувальними чинниками і основними перешкодами на шляху реформування фармації

більшістю респондентів названо недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази галузі, відсутність ефективної національної лікарської політики.

Література

1. Матвеева В. // Аптека. – 2006. – № 16 (537). – С. 95.
2. Матвеева В. // Аптека. – 2006. – № 16 (537). – С. 94-95.
3. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: Навч. Посібник / За

- заг. ред. Н.Р. Нижник, В.М. Олуйка. – Львів: Видавництво національного університету “Львівська політехніка”, 2002.– 352 с.
4. Пашков В. // Аптека. – 2006. – №269547). – С. 80-90.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СПЕЦИАЛИСТОВ

А.С. Немченко, В.М. Хоменко, И.К. Ярмола

Национальный фармацевтический университет, Харьков

Резюме: проведено Всеукраинское исследование проблем развития фармации с использованием экспертного опроса специалистов отрасли – государственных служащих, руководителей аптечных учреждений и фармацевтических заводов, представителей фармацевтической промышленности.

Уровень развития отрасли оценивается в целом положительно, но отмечаются такие основные проблемы, как несовершенство законодательной и нормативно-правовой базы, отсутствие эффективной национальной лекарственной политики, неэффективная система государственного управления фармацией.

Ключевые слова: развитие фармации, опрос, управление фармацией.

PROBLEMS OF PHARMACEUTICAL INDUSTRY DEVELOPMENT: EXPERT ESTIMATION OF SPECIALISTS

A.S. Nemchenko, V.M. Khomenko, I.K. Yarmola

National University of Pharmacy, Kharkiv

Summary: all-Ukrainian research of problems of pharmacy development with the using of the expert questioning of specialists in this of branch – state employees, heads of pharmacy establishments and pharmaceutical factories, representatives pharmaceutical industry has been conducted.

The level of industry development is estimated on the whole positively, but such main problems as imperfection of legislative and normatively-legal base, absence of effective national medicinal policy, uneffective state management system in pharmacy has been marked.

Key words: pharmacy development, questioning, management in pharmacy.